

LÅN + ARV

Om stratifisering av ordforrådet

Etymologi

- (fra [gresk](#) ἔτυμον, *étymon*, «virkelig, sann» og -λογία, *-logía*, «lære») er ordhistorie, altså studiet av hvordan [ord](#) har kommet inn i [språket](#) eller utviklet seg fra tidligere språkstadier. Etymologien til et ord vil derfor i praksis ofte enten si oss hvilken form og betydning vi tror den opprinnelige ordstammen hadde, eller hvilket [fremmedspråk](#) ordet er lånt ifra. For mange språk finnes det spesielle etymologiske [ordbøker](#) som kan gi oss slike opplysninger, mens utvalget er mer begrenset for [norske](#) ordbok.

Leksikografi

- er et fag som tar for seg teoretiske og praktiske problemer ved utarbeiding og bruk av ordbøker og andre oppslagsverk. Sentrale felt innenfor leksikografien inkluderer semantikk (betydningslære), morfol
ogi (bøyingslære) og kontrastiv lingvistikk.

Ordbøker

- Den mest omfattande etymologiske ordboka på eit nordisk språk er *Våre arveord*. *Etymologisk ordbok* (1430 sider), som [Harald Bjorvand](#), professor i germansk filologi ved [Universitetet i Oslo](#) og [Fredrik Otto Lindeman](#),

Ordboktyper

- Deles etter:
- a/hvor store de er (omfang)
- b/om en, to eller flerspråklige

- Norsk-norsk (explanatory dictionary)
výkladový slovník

2014

- Norsk Ordbok, ordbok over det nynorske skriftspråket og norske målføre, utarbeides ved Universitetet i Oslo, Institutt for lingvistiske og nordiske studier. Utgis av Universitetet i Oslo, Kultur- og kirke departementet og Det Norske Samlaget. Ordboken er planlagt i 12 bind (8 bd. utgitt 2010) og skal være ferdig til grunnlovsjubileet i 2014. Arbeidet med ordboken tok til i 1930.

Om ordforrådet

- Ordforråd, det samlede antall ord som brukes i et språk, en dialekt, et fagspråk, eller av et individ. Det nøyaktige antall lar seg aldri angi, da ordforrådet når som helst kan få tilføyelser ved lån eller nydannelse, og gamle ord kan gå ut av bruk.
- Et individs aktive ordforråd er de ord det selv bruker, det passive ordforråd er de ord individet forstår uten selv i alminnelighet å bruke dem.

Definisjoner/begreper

- **Arveord:** Svært gamle ord som hører til det opprinnelige, nedarvede ordforrådet i et språk. På norsk er dette ca. 10% av ordene, f.eks. "bonde" av norr. "búandi" (fastboende) eller "hus"
- **Låneord:** Ord som for lenge siden er tatt opp fra et annet språk og som ikke lenger kjennes fremmed ("drosje" av russisk "drosjki", "pub" av eng. "public house", "biff" av eng. "beef" (oksekjøtt))
- **Fremmedord:** Relativt nye ord fra et fremmed språk som ikke er blitt tilpasset låntakerspråket ("demokrati" av gr. "demos" og "krati" (folkestyre))

Lånord

- Norsk har en stor andel lånord, hvorav størsteparten er hentet fra [nedertysk](#). I [senmiddelalderen](#) skjedde en voldsom import av nedertyske ord i det skandinaviske ordforrådet, som endret de skandinaviske språkene dramatisk i forhold til slik språkene var i [høymiddelalderen](#).^[1] Det er anslått at mellom 30 og 40 prosent av det norske ordforrådet i dag er hentet fra nedertysk. Ord av nedertysk opprinnelse er f.eks. *arbeid, betale, bruke, føle, snakke, sannhet*

nedertysk

- Generelt er de nedertyske lånordene i skandinavisk i større grad basisvokabular, altså ord som brukes svært ofte av alle lag av befolkningen, er en nødvendig del av språket og som «føles norske».
- Sannhet, begripe,

Se også *Språklinjen*

- Det er også en god del lånord av **latinsk og gresk** opprinnelse i skandinaviske språk; dette er ord som gjerne gjenfinnes i de fleste europeiske språk, og som ble tatt opp i norsk langt senere, særlig gjennom universitetene og vitenskapen.
- Lånord av latinsk og gresk opprinnelse er mer utpregede fremmedord, gjerne ord knyttet til vitenskap og utdanning (typisk eksempel: *leksikon*).

Kronologisk tidslinie (ordforrådet)

- Urnordisk (indoeuropeisk)
- Norrønt
- Middeldalernorsk (latin)
- Hansa-tid (nedertysk)
- Opplysningstid (fransk)
- Dansk
- Engelsk